

Om straffeloven § 282 – og utfordringene i politiets etterforskning

En juridisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2017

Kand.nr : 692

Antall ord: 6500

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	3
1.1 TEMA OG AVGRENSNING	3
1.2 RETTSKILDER OG METODE	4
1.3 HISTORIKK OG BAKGRUNN FOR STRL. § 282	5
2. HOVEDDEL	7
2.1 STRAFFBARHETSVILKÅRENE I STRL. § 282	7
2.2 LOVENS OBJEKTIVE VILKÅR	7
2.2.1 MISHANDLE	7
2.2.2 ALVORLIG ELLER GJENTATT	10
2.3. UTFORDRINGER I ETTERFORSKNINGEN AV MISHANDLING I NÆRE RELASJONER	16
3. AVSLUTNING	19
4. LITTERATURLISTE	21
LOVER	21
FORARBEIDER	21
RETTSPRAKSIS	21
JURIDISK TEORI	22
ANDRE KILDER	22
INTERNETTSIDER	22

1. Innledning

1.1 Tema og avgrensning

Jeg har valgt mishandling i nære relasjoner som tema i min bacheloroppgave. Det er et tema som i de siste årene har blitt problematisert og som har resultert i et større fokus i samfunnsdebatten i Norge. Fra år 2005, da det kom en egen lovbestemmelse som omfatter slike voldshendelser, har anmeldelsene mangedoblet seg.¹ I 2016 viste tall fra statistisk sentralbyrå en økning på 3,5%, noe som gjorde at det ble nok en stigning i anmeldelsene.² Økningen skyldes først og fremst at politiet har blitt flinkere til å bruke lovbestemmelsen. Det behøver derfor ikke å skyldes en faktisk økning i tilfeller av mishandling i nære relasjoner.³ Likevel sier den oss noe om omfanget av denne typen hendelser i samfunnet.

Selv om det har blitt et større fokus og en større bevissthet rundt mishandling i nære relasjoner, er mørketallene fortsatt store.⁴ Det er saker hvor politiet ofte må bruke mye ressurser fordi de er så krevende og omfattende. Dette fikk jeg selv et innblikk i gjennom praksisåret. En patrulje ble sendt på et oppdrag hvor en utenlandsk kvinne hadde blitt utsatt for vold av ektemannen. Hun hadde ingen akutte skader, men ble sendt til sykehuset for en utredning av merkene hun hadde på kroppen. Hun ville anmelde mannen sin, men det ble ikke tatt et avhør av henne på stedet. Da det ble gjort et forsøk på å avhøre henne et par timer senere, hadde hun ombestemt seg. Grunnen var at hun ikke ville at mannen og faren til deres barn skulle bli straffet og sitte i fengsel. Dessuten kom hun til å bli utstøtt av hennes egen familie hvis hun skilte seg fra ham. Dette gjorde det mye vanskeligere for oss i politiet å samle inn bevis og pålitelig informasjon til å føre saken videre.

Det at jeg gjennom praksisåret fikk erfart og vært med på deler av etterforskningen av denne type voldssaker, er grunnen til at jeg har valgt dette temaet. Det har fanget min interesse nettopp på grunn av at sakene er så komplekse og inneholder så mange forskjellige type handlinger. Det at etterforskningens kanskje mest sentrale vitne plutselig ombestemmer seg viser hvor viktig det er å komme raskt i gang med straksetterforskningen. Og da er det en fordel å vite hvordan man skal belyse den lovstridige handlingen.

---

¹ Geir Aas, *Politi- og påtalemyndighetens praktisering av familievoldsbestemmelsen (jf. straffelovens § 219)*, s. 3

² Se statistisk sentralbyrå sin nettside (ssb.no) om anmeldte lovbrudd, 2015-2016.

³ Geir Aas, *Politi- og påtalemyndighetens praktisering av familievoldsbestemmelsen (jf. straffelovens § 219)*, s. 3

⁴ Justis- og beredskapsdepartementet, *Et liv uten vold*, 2013, s. 6

Problemstillingen i oppgaven er å tolke lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven eller strl.) § 282, for så å drøfte utfordringene mishandling i nære relasjoner byr på i politiets etterforskning. For å belyse problemstillingen vil oppgaven bli delt opp i to hoveddeler, hvor den første delen tillegges størst vekt. Der vil det sentrale være å drøfte vilkårene i strl. § 282. Denne paragrafen er det primære rettsgrunnlaget for mishandling i nære relasjoner og inneholder de objektive vilkårene for straff. Det er ikke nok å bare lese lovteksten for å finne ut hva den omfatter. På grunn av at sakene gjerne er veldig komplekse har det også en naturlig innvirkning på at lovbestemmelsen også blir kompleks. Den prøver å fange et stort helhetsbilde, og derfor er man nødt til å bruke andre rettskilder for å forstå hva den kriminaliserer.

Videre i den andre delen vil det drøftes de utfordringene mishandling i nære relasjoner byr på i politiets etterforskning. Her vil beviskravet og føringer fra riksadvokaten bli trukket frem. Deretter vil det fokuseres på avhør som er en del av politiets taktiske etterforskning og som er en av de viktigste etterforskningsmetodene politiet har til rådighet. Her vil det bli trukket frem vurderingskriterier fra første delen av oppgaven for å drøfte hvordan politiet i avhør kan belyse vilkårene. Vet man hvilke vilkår loven stiller og hva de innebærer, er det enklere å gjennomføre gode avhør, som igjen gjør at etterforskningen blir av bedre kvalitet og dermed mer effektiv. Dette gjelder også om avhøret er planlagt på forhånd eller om det må tas et straksavhør ute på et oppdrag hvor man som regel ikke får forberedt seg. Jeg håper derfor, ved å jobbe med dette temaet vil gi meg mer kunnskap om hvordan man på best mulig måte i en etterforskning kan belyse helheten og kompleksiteten som loven prøver å regulere.

Oppgaven avgrensers seg ved at den ikke vil omfatte grov mishandling i nære relasjoner som reguleres i strl. § 283. Den vil heller ikke omhandle medvirkning som jf. strl. § 282 jf. § 15 også er straffbart. I oppgavens drøfting av strl. § 282 vil det bare være psykisk vold som blir drøftet under ”annen krenkelse”. De alternative vilkårene som gjelder den vernede persongruppen vil ikke bli drøftet.

1.2 Rettskilder og metode

I oppgaven vil jeg anvende juridisk metode for å kunne finne frem til gjeldende rett etter strl. § 282. Lovteksten vil være den primære rettskilden på bakgrunn av legalitetsprinsippet hvor man må ha hjemmel i lov for å straffe noen jf. Grunnloven, lov 17. mai 1814 § 113.

Lovtekster inneholder ofte vage begreper som gjør at det ikke er klarhet i hva de egentlig omfatter. I strl. § 282 er det også begreper i lovteksten som både er vage og lite utfyllende. Hva er det for eksempel ”andre krenkelser” omfatter og hva menes med ”alvorlig mishandling”? For å tolke disse begrepene, blir det vist til lovforarbeid, rettspraksis i form av Høyesterettsdommer, og juridisk teori. Lovforarbeidene viser til hva som er lovgivers formål med loven og hva den er ment å omfatte. Det blir vist til både NOU (Norges offentlige utredninger) og Ot.prp. (Odelstingsproposisjoner). For å forklare litt nærmere hva som er forskjellen mellom dem, er NOU utredninger skrevet av et utvalg personer som har blitt valgt ut av regjeringen. Utredningen blir sendt til høring før det eventuelt blir skrevet et konkret lovforslag i form av en Ot.prp.

Den nye straffeloven (2005) trådte i kraft 1. oktober 2015. Det er derfor få Høyesterettsavgjørelser som har anvendt strl. § 282, men det er omfattende rettspraksis i den gamle straffeloven lov 22. mai 1902 nr. 10 om straff § 219. Fra den gamle straffebestemmelsen § 219 til den nye § 282, kan man se at formuleringen er noe annerledes. Lovgiver har imidlertid presisert at den eneste realitetsendringen er at den øvre strafferammen er hevet fra fire til seks år.⁵ Det betyr at tidligere rettsavgjørelser hvor den gamle loven er blitt anvendt vil være av betydning og videreføres til den nye loven. Dermed vil de Høyesterettsdommene som blir vist til i denne oppgaven, ha anvendt den gamle straffeloven (1902), § 219.

Mishandling i nære relasjoner er saker som ofte blir anmeldt flere år etter de første tilfellene med mishandling. Grunnloven § 97 legger til grunn at lovbestemmelsene ikke skal ha tilbakevirkende kraft. I tillegg sier strl. § 3 at det er straffelovgivningen på handlingstidspunktet som skal anvendes. Derfor vil domstolene mest sannsynlig måtte anvende strl. § 219 (1902) i årene fremover siden den nye straffeloven (2005) er av nyere dato.⁶

1.3 Historikk og bakgrunn for strl. § 282

Mishandling i nære relasjoner har alltid eksistert og har vært strafferegulert så tidlig som i 1842 da Kriminalloven ble innført i Norge. I lovens kapittel 15 som omhandlet fornærmelser på legeme og helbred, regulerte §§ 18 og 20 et vern mot barn, ektefeller og slektninger i rett

---

⁵ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) kap. 6.11

⁶ Steinar Fredriksen, *Lovbrudd, skyld og straff, Hovedlinjer i alminnelig strafferett*, Oslo 2016 s. 40-41

oppstigende retning.⁷ I 1902 kom en ny straffelov hvor krenkelser og pliktbrudd i familieforhold fikk en egen bestemmelse i § 219. Likevel var det større toleranse i samfunnet på den tiden av det vi i dag definerer som vold. Når for eksempel et barn fikk en ørefik eller ris på rumpen, ble det sett på som en del av disiplineringen og oppdragelsen. Og når en ektefelle ble slått innenfor husets fire vegger, ble det sett på som en del av privatlivet hvor ingen skulle blande seg inn. Det var handlinger som var tabubelagt, og derfor ble det også sjeldent meldt fra om til politiet.

På 1980 og 1990-tallet var krisesentrene og kvinnepolitiske grupper pågangsdrivere til å sette vold mot kvinner på dagsorden og bidro til å presse myndighetene til å ta grep om temaet. Fra å være et problem som ble ansett som privat, anses det nå som et samfunnsproblem. I 2001 ble det gjort en utredning av kvinnevoldsutvalget om stillingen for voldsutsatte kvinner. Denne ble sendt på høring i 2003 hvor noen høringsinstanser mente at det var behov for en ny bestemmelse, mens andre mente det kun var nødvendig med en modernisering.⁸

I mai 2004 kom den første Høyesterettsdommen i en familievoldssak.⁹ I 2005 ble det vedtatt at § 219 (1902) skulle bli erstattet med en egen lovbestemmelse om mishandling i nære relasjoner. Denne bestemmelsen skulle fange opp "(...)kompleksiteten og helheten ved denne typen vold", noe de generelle straffebudene mot kroppskrenkelse, kroppsskade mv. ikke gjorde.¹⁰ I den nye straffeloven (2005) ble ordlyden i § 282 endret ytterligere uten at det hadde noen særlige realitetsendringer.

Justis- og beredskapsdepartementet laget en handlingsplan som gjelder fra år 2014 til 2017. Den har som mål å forebygge og bekjempe mishandlingen. I tillegg har temaet fått en større del i undervisningen på politihøgskolene. Norge har også inngått internasjonale avtaler som har relevans for arbeidet mot mishandlingen. Det er blant annet konvensjoner som er inkorporert i menneskerettighetslovgivningen og som går foran norsk lov ved motstrid.¹¹

Som en del av handlingsplanens tiltak, er politiet også selvfølgelig en del av det. De har fått tildelt virkemidler som skal hjelpe dem med å ivareta og beskytte de som blir utsatt. Samtidig prioriterer politiet i større grad slike saker og setter av mer tid og ressurser i etterforskningen. Riksadvokaten har i rundskriv fra 2013 gitt politiet retningslinjer om mål og prioriteringer på sakene som omfatter mishandling i nære relasjoner:

---

⁷ Kriminalloven 1842

⁸ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 33-37

⁹ Erik Inderhaug, "Sloss mot familievolden" i Politiforum, nr. 2, 2017 s. 38

¹⁰ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 36

¹¹ Se handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017, justis- og beredskapsdepartementet s. 5.

”Det er fortsatt behov for å iverksette tiltak for å bedre oppklaringen av voldssaker, særlig oppmerksomhet bør rettes mot vold i nære relasjoner. (...) Vold i nære relasjoner kan være så alvorlig at den omfattes av riksadvokatens sentrale prioriteringer og slike saker må vies særskilt oppmerksomhet”.¹²

2. Hoveddel

2.1 Straffbarhetsvilkårene i strl. § 282

For å kunne bli straffet i Norge er det fire vilkår som må oppfylles. De to første er objektive vilkår mens de to siste er subjektive vilkår. Det første vilkåret er at den kriminelle handlingen må være nedfelt i en lov (legalitetsprinsippet). Det andre vilkåret er at det ikke må foreligge noen straffrihetsgrunner. I saker som gjelder mishandling i nære relasjoner vil det i unntakstilfeller være relevant med nødverge når overgrepet er en enkeltstående hendelse, jf. juridisk teori.¹³ Det tredje vilkåret er at gjerningspersonen må ha utvist subjektiv skyld som jf. strl. § 21 er forsett. Det vil si at gjerningspersonen må være klar over handlingene sine. Det fjerde og siste vilkåret er at gjerningspersonen må være strafferettslig tilregnelig jf. strl. § 21.

Det som vil bli fokusert på videre i oppgaven er å drøfte de objektive vilkårene strl. § 282 stiller for at lovbestemmelsen kan bli anvendt.

2.2 Lovens objektive vilkår

Strl. § 282 sier at man straffes inntil 6 år hvis man ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller ”andre krenkelser”, ”alvorlig” eller ”gjentatt” ”mishandler” noen i ”nær relasjon”. Hvem som defineres som nær relasjon fremkommer av bokstav a) til og med e).

2.2.1 Mishandle

En naturlig språklig forståelse av ordlyden ”den som ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser (...) mishandler”, tilsier at man mishandler gjennom å krenke.

Krenkelsene er alternative vilkår som innebærer at det er tilstrekkelig at ett av dem er oppfylt. Lovteksten nevner konkrete eksempler på hva som betegner en krenkelse. Det er handlinger som rammes av egne generelle straffebud; Trusler jf. § 263, tvang jf. § 251, frihetsberøvelse jf. § 254, og kroppskrenkelse og kroppsskade jf. §§ 271-274. Disse eksemplene gir imidlertid

---

¹² Riksadvokatens rundskriv nr. 1/2013 s. 3 og 8

¹³ Rolf B. Wegner, *Strafferett Spesiell del*, 2. utgave, Drammen 2015 s. 189.

ikke en uttømmende beskrivelse av krenkelser. Derimot gir begrepet ”*andre krenkelser*” rom for et bredt spekter av handlinger som kan falle inn under ordlyden. Her kommer forarbeidene med noen eksempler på hva som kan falle inn under det alternative vilkåret, herunder psykisk terror, mangel på stell og pleie, seksuelle krenkelser eller brudd på besøksforbud.¹⁴

Psykisk terror blir ikke nærmere definert enn at det dreier seg om ”(...) krenkelser av og skader på den psykiske integriteten”.¹⁵ Heller ikke i rettspraksis blir det gitt en klar definisjon på hva begrepet innebærer. Psykisk terror er ikke det eneste begrepet som blir brukt. I forarbeidene benyttes blant annet ”psykisk vold” og ”psykisk mishandling”. Rettspraksis viser også en variasjon i begrepsbruken hvor det i Rt. 2013 s. 879 ble det brukt fire forskjellige begreper; ”psykisk vold”, ”psykisk mishandling”, ”psykiske krenkelser” og ”psykisk trakassering”. Når verken forarbeidene eller rettspraksis holder seg til samme bruk av begrep, kan det underbygge utfordringene av å definere psykisk vold.

Forarbeidene trekker frem at det har vært uenigheter blant høringsinstansene om hvorvidt psykisk vold skal rammes av bestemmelsen:

”Enkelte høringsinstanser går imot at straffebudet skal ramme *psykisk vold*, fordi slik atferd er vanskelig å bevise. Departementet deler ikke denne bekymringen. Riktig nok vil fysisk vold ofte være lettere å påvise enn psykisk mishandling. Men forskningen rundt – og kunnskapen om – mishandling i nære relasjoner er økende, noe som også gir domstolene økt innsikt i kjennetegnene ved psykisk mishandling. Dessuten er slike krenkelser allerede straffbare etter gjeldende § 219, slik at domstolene er kjent med å anvende bevisregler på psykisk mishandling.”¹⁶

Forarbeidene legger dermed til grunn at domstolene med den erfaringen de allerede har med § 282 og den forskningen som er gjort, vil være lettere å bevise psykisk vold.

I ”Retten til et liv uten vold” (NOU 2003: 31 s. 12) vises det til at voldsbegrepet defineres på forskjellige måter innen ulike profesjoner. Det legges også til grunn at volden også gjelder psykisk vold. De har heller ingen nærmere begrepsavklaring, men det virker som at det som er fremtredende, er at voldshandlingene varer over tid.¹⁷ Det blir vist til forskningsbasert kunnskap hvor det blir redegjort for hvordan makt og avmakt inngår i gjerningspersonens handlingsmønster:

---

¹⁴ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 45

¹⁵ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 37

¹⁶ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 40

¹⁷ NOU 2003: 31 s. 12, hentet fra Geir Aas, Tore Andersen, *Mishandlingsbestemmelsen*, 2017 s. 60

”For mange kvinner innebærer volden at mannen tar systematisk og fullstendig kontroll over hennes liv. Kontrollen bygges opp gradvis og danner et nett som kvinnen veves inn i. Kvinnen investering i en følelsesmessig nær relasjon blir brukt som et middel til manipulasjon fra partnerens side. Disse strategiene er med på å representere maktutøvelse (...) og er med på å skape eller forsterke et skjevt maktforhold mellom dem. Maktforskjellen mellom partnerne er med andre ord sentral for forståelsen av volden. Når maktbalansen forskyves, vil den enes mulighet til kontroll økes på bekostning av den andres. Grobunnen for angst og frykt er dermed lagt.”¹⁸

Utredningen viser også til forskning fra USA som jf. juridisk teori belyser ”noen av mekanismene som kan inngå i voldsutøvelsen, hvor voldsutøverens makt og kontroll er det sentrale. Det vesentlige her synes nettopp å være bruk av ord og handlinger som ikke er fysisk, men psykisk vold.”¹⁹ Dette kan belyses gjennom rettspraksis hvor en gjerningspersonen hadde snakket nedsettende til fornærmede, var utagerende og hadde hatt en kommanderende og kontrollerende atferd. Denne atferden ble definert som psykisk trakassering.²⁰ Samme vurdering ble gjort i Rt. 2010 s. 949 (avsnitt 26), hvor kontrollerende atferd og nedsettende bemerkninger ble vurdert som psykisk mishandling.

Rettspraksis viser til at psykisk vold også rammes når barn er vitne til mishandling i nære relasjoner. I Rt. 2010 s. 949 hadde gjerningspersonen latt et barn være vitne til mishandling overfor barnets nærstående. Høyesterett la til grunn:

”Den vedvarende utrygghet og betydelig risiko for langvarige skadevirkninger for voksne av å leve under systematisk vold, trakassering og annen mishandling, finner vi igjen hos barn som opplever at deres nærmeste utsettes for slike handlinger”.²¹

Høyesterett la til grunn at den indirekte virkningen mishandlingen hadde overfor barnet, var en krenkelse mot barnet. Barnet ble, som vitne til mishandlingen, dermed utsatt for psykisk vold.²²

Rettspraksis viser også til at i de tilfellene det utelukkende er psykisk vold kan rammes av lovbestemmelsen. I Rt. 2013 s. 879 la de til grunn at ”ren psykisk vold må i likhet med fysisk vold” regnes som en straffbar mishandling. Det skal imidlertid en god del mer til i en sak som

---

¹⁸ NOU 2003: 31, s. 50, hentet fra Geir Aas, Tore Andersen, *Mishandlingsbestemmelsen*, 2017 s.60

¹⁹ Geir Aas og Tore Andersen, *Mishandlingsbestemmelsen, En evaluering av loven mot mishandling i nære relasjoner, jf. strl. § 219 (§ 282/283)*, PHS forskning, 2017 s. 61.

²⁰ Rt.2013 s. 879 (avsnitt 2)

²¹ Rt. 2010 s. 949 (avsnitt 22)

²² Rt. 2010 s. 949 (avsnitt 24)

kun gjelder psykisk mishandling enn der voldsutøvelsen er både fysisk og psykisk. Jf. juridisk teori kan man som et utgangspunkt for den rettslige vurderingen ”antakeligvis legge til grunn at det må dreie seg om at siktedes ord eller atferd undertrykker eller på annen måte rammer fornærmede negativt.”²³

Den nedre grensen for hva som skal rammes, når det er tale om psykisk vold, ble forklart slik: ”(...) bestemmelsen rammer ikke enhver kritikkverdig atferd (...). Ordlyden mishandling (...) omfatter de mer kvalifiserte forhold, jf. Rt.2013 s. 329, avsnitt 13”.²⁴ Det vil derfor være en vurdering fra sak til sak om den psykiske volden fornærmede har blitt utsatt for, er av en slik karakter at den rammes av lovbestemmelsen.

2.2.2 Alvorlig eller gjentatt

Lovbestemmelsens vilkår om at mishandlingen enten må være ”*alvorlig*” eller ”*gjentatt*” er også alternative vilkår. Selv om lovbestemmelsens kjerneområde er å fange opp vedvarende mishandling, er begge vilkårene strafferettslig sett likeverdige alternativer jf. juridisk teori.²⁵ Forarbeidene utdyper at lovbestemmelsen skal fange opp mishandling som har skjedd over lengere tid, men også enkelttilfeller, så lenge de er alvorlige.²⁶ Problemstillingen blir dermed å klarlegge hva som ligger i vilkåret ”*gjentatt*” og ”*alvorlig*” mishandling.

”Gjentatt”

En naturlig språklig forståelse av begrepet ”*gjentatt*” tilsier at krenkelsen må ha skjedd mer enn én gang. Ut i fra forarbeidene er det primære å fange opp mishandling som strekker seg over tid. Dette er selve kjernen i lovbestemmelsen:

Selve kjernen (...) er den vedvarende og gjentakende krenkelsen (...). I tillegg til krenkelsen av legeme og sjel, vil tillitsbruddet, den psykologiske bindingen mellom gjerningsmannen og offeret, og det at handlingen skjer i hjemmet, særprege denne typen vold. Det er disse elementene som gjør at offeret i begrenset grad kan føle seg trygg, og som forsterker frykten og risikoen for langvarige skadevirkninger hos offeret.²⁷

---

²³ Geir Aas og Tore Andersen s. 61

²⁴ Rt. 2013 s. 879 (avsnitt 30 og 31)

²⁵ Rolf B. Wegner, *Strafferett Spesiell del*, 2. utgave, Drammen 2015 s. 187.

²⁶ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 45

²⁷ Ot.prp. nr. 113.(2004-2005) s. 37

Vurderingen videre blir hvor hyppig krenkelsene må være for at det skal bli å bli vurdert som gjentatt mishandling. Forarbeidene viser til at det ikke et vilkår hvor nært i tid de ulike krenkelsene må være for at det regnes som gjentatt.²⁸ Det beror derfor på en skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle.

Ordlyden ”*gjentatt*” tilsier også ut i fra en naturlig språklig forståelse at krenkelsene må være kopier av hverandre. Derimot viser forarbeidene at det ikke er et kriterium at det må være like handlinger som er overtrådt for at det skal være ”*gjentatt*”.²⁹ Det vil si at det for eksempel kan gjelde fysisk vold i en periode og bare psykisk vold i en annen periode. Samlet sett vil det kunne omfattes av gjentakende mishandling.

Loven stiller ikke som vilkår at mishandlingen må ha påført noen form for skade på fornærmede jf. forarbeidene. Med andre ord er det uavhengig i straffevurderingen om fornærmede har blitt påført fysiske eller psykiske skader. Det som er avgjørende er ”gjerningspersonens langvarige terrorisering og mishandling (...)”.³⁰ Imidlertid vil grad av skade ha betydning for straffutmålingen. I Rt.2010 s. 129 (avsnitt 24) gjenspeilte straffen blant annet på skadepotensialet som var forbundet med mishandlingen.

I Rt. 2004 s. 1556 (avsnitt 14) har Høyesterett lagt til grunn at man må foreta en samlet vurdering av handlingene for at saken kan vises i sitt fulle alvor. Dette underbygges i Rt. 2010 s. 129 (avsnitt 21) hvor de la til grunn:

”Det sentrale er i hvilken grad disse danner et mønster som resulterer i at den som rammes må leve under et ”regime” preget av kontinuerlig utrygghet og frykt for vold”.³¹

I samme dom var det flere momenter fra faktum som var med på å belyse at fornærmede hadde blitt utsatt for gjentakende mishandling, hvor hun følte utrygghet og frykt for vold. Gjerningspersonen hadde gjentatte ganger truet fornærmede med å drepe hennes far, tvunget henne til å lage mat eller vaske om natten, og kalt henne nedverdiggende betegnelser som ”hore” og ”hund”. Her er det ikke bare fornærmedes frykt for fysisk vold som gjelder, men også frykt for psykiske- og seksuelle krenkelser jf. rettspraksis.³²

---

²⁸ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 46

²⁹ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 45

³⁰ Ot.prp. nr. 113 (2204-2005) s. 46

³¹ Rt. 2010 s. 129 (avsnitt 21)

³² Rt. 2013 s. 329 (avsnitt 13)

Selv om karakteren av de enkelte handlingene ikke er avgjørende for vurderingen, rammer ikke bestemmelsen enhver kritikkverdig atferd jf. rettspraksis. I Rt. 2013 s. 329 (avsnitt 13) la de til grunn at ordlyden ”mishandling” bare omfatter mer kvalifiserte forhold. De mindre alvorlige krenkelsene som isolert sett ikke dekker vilkåret må bli vurdert samlet med resten av krenkelsene. Hvis man da ser at de mindre alvorlige krenkelsene inngår i et ”*regime preget av krenkelser som samlet er av en slik alvorlighetsgrad(...)*”, da er loven anvendelig. I dommen hadde gjerningspersonen kommet med flere verbale uttrykk som ”fjollehode”, ”hengerøv”, ”klummerrøv”, dumpe” og ”idiot”. Disse krenkelsene ville i følge rettsavgjørelsen, isolert sett ikke blitt kvalifisert som overtredelse av lovbestemmelsen. Ut i fra faktum hadde sønnen vokst opp under farens regime med en kombinasjon av uforutsigbart raseri og fysisk vold som hadde gått som en rød tråd gjennom livet til sønnen. Etter noen år sluttet faren å slå sønnen, men han fortsatte med verbalt aggressiv og nedlatende behandling.³³ Samlet sett utgjør derfor de mindre alvorlige krenkelsene sammen med resten av krenkelsene, at mishandlingen inngår i et regime.

Imidlertid reiser rettspraksis en problemstilling ved de tilfellene hvor det er krenkelser som isolert sett ikke kan føre til overtredelse. Som skrevet tidligere er det ingen vilkår hvor nært i tid hendelsene må være. Likevel kan det være uklart hvor lenge den fortsatte krenkelsen kan anses videreført ved handlinger som ikke i seg selv kan føre til overtredelse jf. Rt. 2013 s. 329.³⁴

Det kan vurderes i hvilken grad vurderingstemaet for gjentatt mishandling, slik den er representert i rettspraksis, dekker lovgivers formål. Ut i fra dommene som har blitt vist til (Rt. 2010 s. 129 og Rt. 2013 s. 329) og annen rettspraksis, er vurderingskriteriet ”*i hvilken grad krenkelsene danner et mønster som resulterer i at fornærmede må leve i et regime preget av kontinuerlig utrygghet og frykt for vold*”. Ifølge lovforarbeidene er det den vedvarende og gjentakende krenkelsen som er kjernen i lovbestemmelsen.³⁵ Juridisk teori skriver at rettspraksis ”innebærer klart nok en presisering av innholdet i vilkåret som er innenfor rammene for uttalelsene i Odelstingsproposisjonen”.³⁶ Det er derfor samsvar på dette punktet.

Imidlertid blir det tatt opp en videre problemstilling om rettspraksis samsvarer med ”Retten til liv uten vold” (NOU 2003: 31, s. 49). I utredningen har Kvinnevoldsutvalget fremstilt flere

---

³³ Rt. 2013 s. 329 (avsnitt 7, 13 og 14)

³⁴ Rt. 2013 s. 329 (avsnitt 15)

³⁵ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005)

³⁶ Geir Aas og Tore Andersen s. 45

nyanser av hvilke mønstre som kan inngå i voldsutøverens handlinger. Det er spesielt fire typer som blir belyst for å beskrive hvordan kvinner opplever volden.

1. Den første er at fornærmede lever i en konstant trussel om vold og derfor kan man ikke ”se hver voldsepisode som en isolert hendelse”.³⁷ Rettspraksis dekker dette gjennom første del av vurderingskriteriet fordi de vurderer om fornærmede lever i et ”regime” og som i følge juridisk teori dreier seg om et ”krenkelsesmønster”.³⁸ Den siste delen av vurderingskriteriet til rettspraksis er at fornærmede må ha følt utrygghet og frykt for vold. Den passer også inn med kvinneutvalgets beskrivelse fordi ”utryggheten og frykten for hva som kan skje, er et fremtredende element ved det å leve i vold.”³⁹

2. Kvinneutvalgets andre beskrivelse av mønstre ved slik type mishandling, er koblingen mellom vold og kjærlighet. Først kan det være perioder med vold, for så at det blir en hvilefase som av fornærmede kan oppleves som varm og kjærlighetsfull. Voldsutøveren kan bruke frykten for å miste partneren som et argument for å bruke vold. Eksempler kan være at mistenkte sier; ”du kommer ikke ut fra dette huset i natt. Det er verdt 20 år i fengsel for å drepe deg. For jeg mister deg uansett. Hvis ikke jeg vil ha deg, skal ingen andre ha deg heller.”⁴⁰ Dette blir på en måte en ”kjærlighetserklæring” som blir knyttet til volden. Det kan skape forvirring hos fornærmede hvor hun kanskje ser på det å bli mishandlet, som en måte å bli vist kjærlighet overfor. I utredningen skriver de at ”å forstå forholdet mellom vold og kjærlighet dermed blir en forutsetning for å forstå hvorfor noen kvinner blir i voldsrelasjon. Og det blir viktig for å forstå den ambivalensen mange kvinner føler (...)”.

3. Den tredje beskrivelsen er overføring av skyld på offeret som tilsier at fornærmede ofte føler at det er deres skyld for at de blir mishandlet.

4. Den fjerde og siste beskrivelsen er makt og avmakt som beskriver maktforskjellene i forholdet. Ved at voldsutøveren tar kontroll over fornærmedes liv og utnytter deres nære relasjon til å manipulere, skaper det makt hos voldsutøveren og avmakt hos fornærmede. Maktforskjellen er ”grobunnen for angst og frykt”⁴¹ og er sentral ”for forståelsen av volden.”⁴²

---

³⁷ NOU 2003: 31 s. 49

³⁸ Geir Aas og Tore Andersen s. 47

³⁹ Geir Aas og Tore Andersen s. 47

⁴⁰ Rapport, Politidirektoratet, 2003 s. 15, hentet fra NOU, 2003 s. 49

⁴¹ NOU 2003: 31 s. 50

⁴² NOU 2003: 31 s. 50

Jf. juridisk teori kan det reises ”spørsmål om fryktkriteriet, har fått spesiell oppmerksomhet og betydning framfor andre særtrekk ved det å leve med krenkelses og vold i nære relasjoner”.⁴³ Med andre ord legger kanskje rettspraksis for stor vekt på at regimet skaper en utrygghet hos fornærmede. Det burde i så fall blitt lagt mer vekt på forholdet mellom vold og kjærlighet, overføring av skyld på offeret og maktforskjellen mellom partene. Å få med alle disse særtrekkene ved å leve i denne type forhold, vil muligens gi et mer helhetlig bilde av hvordan det er ”å leve i vold”.⁴⁴

”Alvorlig”

Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 45 viser til at det er nok at krenkelsene består av enkelthendelser så lenge de er alvorlige. Det kreves derfor ikke et gjentakende mønster slik som lovbestemmelsen krever i ”gjentatt mishandler”. Det er også kun ett tilfelle som er nok for at det skal kunne omfattes av alvorlig mishandling jf. forarbeidene.⁴⁵ Er det verken et preg av mønster eller hendelser som i seg selv ikke er alvorlige nok, vil overtredelsen rammes av de generelle straffebestemmelsene.⁴⁶ Den videre vurderingen blir da hva som skal til for at en krenkelse er ”alvorlig”.

I den gamle straffeloven § 219 fra 1902 var ordlyden annerledes. Vilkåret var da ”grov” istedenfor ”alvorlig”, men som skrevet tidligere er det ingen realitetsendringer. Når forarbeidene da skriver at det skal legges vekt på ”*handlingenes objektive grovhet*”,⁴⁷ vil det bety alvorlighetsgraden av krenkelsene. I tillegg skal det også legges vekt på om den ”*har skapt frykt hos fornærmede for nye liknende krenkelses*”.⁴⁸ Det er altså to vurderingskriterier som må belyses for å kunne si at en krenkelse er alvorlig.

En naturlig språklig forståelse av ”*handlingens objektive grovhet*”, tilsier at krenkelsen må være av en viss graverende art. For at en handling skal være graverende er det nærliggende å tro at krenkelsen vil ha en skadefølge, enten den er fysisk eller psykisk. Ifølge forarbeidene er det imidlertid ingen krav til verken fysisk eller psykisk skade for at bestemmelsen skal kunne anvendes.⁴⁹ Det tilsier at krenkelsen kan være alvorlig, uten at det har påført fornærmede en eller annen form for skade. I Rt. 2014 s. 695 var spørsmålet om én hendelse var nok for overtredelse av lovbestemmelsen. Saken gjaldt en mor som hadde utøvd vold overfor datteren

---

⁴³ Geir Aas og Tore Andersen s. 47

⁴⁴ Geir Aas og Tore Andersen s. 47

⁴⁵ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 40

⁴⁶ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 41

⁴⁷ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 45

⁴⁸ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 45

⁴⁹ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 46

sin på 14 år. Høyesterett kom frem til at vilkåret ”*alvorlig*” var oppfylt. Bakgrunnen for det var at moren hadde revet datteren i håret, tatt kvelertak på henne og slått henne mange ganger med en kabellignende ledning som hun holdt som en slynge. Det ble også lagt til grunn at det ble slått med en betydelig kraft etter det merkene på kroppen hennes tilsa. Hun hadde fått merker etter kloring, hevelser, skrubbsår og bloduttredelser i ansikt, på hals og på hendene. Bildene viste også godt synlige røde slyngeformede merker.⁵⁰ Dommen viser at Høyesterett i vurderingen blant annet har lagt vekt på skadefølgen. Det er vanskelig å si om de hadde kommet frem til samme avgjørelse om det ikke var påvist skader. Likevel, ut i fra en tolkning av forarbeidene, kan det ikke utelukkes at ”*alvorlig*” kan oppfylles uten at det foreligger åpenbare skadefølger. Spørsmålet videre blir hva som skal til for at krenkelsen var egnet til å skape frykt hos fornærmede for nye krenkelses.

I proposisjonen på side 41 har departementet uttalt at det bør legges vekt på om krenkelsen ”*har skapt frykt*” hos fornærmede.⁵¹ Imidlertid står det på side 45 at det bør legges vekt på om krenkelsen var ”*egnet*” til å skape frykt, noe som gir et annen vurderingstema.⁵²

Rettstilstanden til dette vurderingskriteriet blir presisert i Rt. 2014 s. 695 (avsnitt 15) hvor de kom frem til at morens opptreden hadde ”*vært egnet til å skape frykt*”.⁵³ Ifølge juridisk teori vil sentrale momenter i vurderingen være hvor alvorlig volden var, fornærmedes alder og om gjerningspersonen har truet med gjentakelse.⁵⁴ I dommens avsnitt 20 gir førstvoterende grunnlaget for vurderingen som var at moren hadde truet med å fortsette mishandlingen neste dag. Frykten ble belyst gjennom at datteren samme kveld rømte hjemmefra og siden da har hatt lite kontakt med moren. Samme avsnitt viste også at Høyesterett la vekt på at moren ved tidligere anledninger har krenket datteren i form av slag og klaps mot hennes hender og ansikt, og flere ganger kjeftet høylytt på henne. Tidligere hendelser er derfor også av betydning i vurderingen om hendelsen var egnet til å skape frykt, selv om noen av forholdene i seg selv ikke er nok for straffeforfølgning.

Når det er snakk om en enkeltstående voldshandling, er det tilstrekkelig at hendelsen var egnet til å skape frykt for én ny voldshandling, jf. juridisk teori.⁵⁵ Imidlertid legger Høyesterett til grunn at hendelsene må være ”*egnet til å skape frykt for et regime av gjentatte*

---

⁵⁰ Rt. 2014 s. 695 (avsnitt 19)

⁵¹ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 41

⁵² Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 45

⁵³ Knut Erik Sæther, ”Høyesterett og straffeloven 1902 § 219 (mishandling i nære relasjoner)” i *Rettsavklaring og rettsutvikling*. Festskrift til Tore Schei, 70 år, Oslo 2016 s. 516-549 (s. 530)

⁵⁴ Knut Erik Sæther s. 531.

⁵⁵ Knut Erik Sæther s. 531.

krenkelser i fremtiden”. Her er altså ordlyden forskjellig hvor Høyesterett mest sannsynlig har tatt utgangspunkt i kjerneområdet til § 282. I proposisjonen står det at selve kjernen i lovbestemmelsen er den vedvarende og gjentakende mishandlingen av den nærstående.⁵⁶ Ut i fra det Høyesterett vektlegger, vil det si at det skal mer til for at en handling skal være egnet til å skape frykt enn det juridisk teori tilsier. Ved vurdering om hvem av disse rettskildene som står sterkest, er det Høyesterettsdommer som har prejudikatverdi. Så lenge ikke den juridiske teorien har blitt stadfestet ennå i en Høyesterettsdom, er det denne dommens vurdering som er gjeldende rettspraksis på området.

2.3. Utfordringer i etterforskningen av mishandling i nære relasjoner

Politiet spiller en stor rolle i arbeidet på både å forebygge og bekjempe mishandling i nære relasjoner. For å kunne ta ut tiltale har riksadvokaten uttalt at påtalemyndigheten må være overbevist om siktedes straffeskyld. De skal da legge samme bevisterskel til grunn som den domstolene anvender når de avsier en dom.⁵⁷ For at tiltalte kan straffes i en straffesak skal det være utover enhver rimelig tvil om at den tiltalte har gjort gjerningen. Det kreves altså nærmest 100% sannsynlighet jf. juridisk teori. Grunnen til at beviskravet er så strengt bygger på vårt verdisyn om at det er verre at en uskyldig blir dømt enn at en skyldig går fri. Det er med andre ord for å forhindre justismord.

Mishandling i nære relasjoner er saker som ofte kan være vanskelig å bevise. Det kan belyses i statistikk som viser at 61% av sakene i 2014 ble henlagt på grunn av bevisets stilling.⁵⁸ Dette er grunnet flere momenter. Det er blant annet handlinger som skjer innenfor husets fire vegger og det kan derfor være få vitner. Forholdet mellom partene er ofte basert på tillit og kjærlighet som gjør det mye vanskeligere å anmelde gjerningspersonen. Sjansene blir også høyere for at forklaringen eller fritak for taushetsplikten, til blant annet leger, blir trukket tilbake. I tillegg blir sakene ofte anmeldt flere år etter at hendelsene har skjedd samtidig som at handlingene også kan innebære mishandling som ikke vises på kroppen utad, som for eksempel ved psykisk vold, trusler osv.

Riksadvokaten skriver i rundskriv fra 2008 at når en politipatrulje blir sendt ut på slike voldsoppdrag, er det viktig at de innhenter så mye informasjon som praktisk mulig.

---

⁵⁶ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 37

⁵⁷ Riksadvokatens Rundskriv nr. 2/2008 s. 3

⁵⁸ Geir Aas og Tore Andersen s. 100

Straksetterforskning er derfor veldig viktig i slike saker. Blant annet bør det bli tatt avhør av fornærmede og mistenkte.⁵⁹ Slik det kom frem i drøftingsdelen av strl. § 282, er det en rekke andre momenter som er relevante enn det som kommer direkte frem av ordlyden. Spørsmålet blir da hvordan politiet på en tilstrekkelig måte kan belyse vilkårene i strl. § 282.

Riksadvokaten presiserer at det ikke bare skal tas avhør vedrørende den aktuelle hendelsen politiet har blitt utkalt til, men det skal også undersøkes om det har blitt begått overgrep tidligere. Fornærmede må blant annet spørres om overgrepens type, omfang, varighet og den totale situasjon. Som skrevet tidligere, er selve kjernen i lovbestemmelsen den vedvarende og gjentakende mishandlingen.⁶⁰ Det er derfor viktig å belyse om mishandlingen er ”alvorlig” eller ”gjentatt”. Som Høyesterett har presisert, legges det i denne vurderingen vekt på om krenkelsene har et mønster som gjør at fornærmede må leve i et regime.

For å belyse vurderingskriteriet som rettspraksis stiller, er det viktig i avhøret å kartlegge hvor mange straffbare handlinger som har skjedd og avstanden mellom disse. I tillegg er det ikke bare viktig få frem de konkrete straffehandlingene, men også det som skjer mellom dem. Det kan komme informasjon om hendelser som i utgangspunktet ikke er relevante for straffesaken, men likevel blir relevante når det kommer i kontekst med resten av handlingene.⁶¹ Fornærmede kan gjennom mishandlingen blitt utsatt for flere typer krenkelser som ikke alle behøver å være straffbare. Det kan for eksempel være at gjerningspersonen ikke lar fornærmede få bruke mobilen sin eller sier at fornærmede ikke får lov til å gå ut av huset.⁶² Som skrevet tidligere er det jf. rettspraksis ikke all kritikkverdige atferd som går under mishandling. Men som det ble lagt til grunn i Rt. 2013 s. 329 (avsnitt 13) ble de krenkelsene som isolert sett ikke dekket vilkåret, vurdert samlet med resten av krenkelsene. Får man frem den totale situasjonen, kan man se sakens virkelige alvor og at hendelsene til sammen danner et mønster som gjør at fornærmede lever under et regime.

For å få frem denne informasjonen er det viktig å bare la fornærmede snakke selv om flere av hendelsene som kommer frem ikke virker relevant for saken. I studien til Geir Aas og Tore Andersen blir det uttalt fra en etterforsker om det å fange kompleksiteten:

---

⁵⁹ Riksadvokatens Rundskriv nr. 3/2008 s. 4 og 6

⁶⁰ Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s. 37

⁶¹ Geir Aas og Tore Andersen s. 22

⁶² Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) s.34

”Jeg tenker at det er viktig å la de få lov å prate(...) i det første møtet er det viktig at de får lov å fortelle hele historien sin – alt som er bakgrunn (...) bakgrunnen er veldig viktig å få en forståelse av”.⁶³

I andre straffesaker som gjelder for eksempel en vanlig voldshendelse, er det vanlig at politiet holder seg til den konkrete hendelsen. De spør gjerne hvor mange slag som ble slått, hvor hardt slaget var osv. for å få en oversikt over straffeomfanget. Dette er det også lett å overføre i avhør som gjelder mishandling i nære relasjoner. Politiet har fått litt kritikk for å bare konsentrere seg om enkelthendelser som fysisk vold eller trusler. Problemet blir da at man ikke finner kompleksiteten i saken. Som tolket av Høyesterett skal man også ha fokus på om regimet har ført til kontinuerlig utrygghet og frykt for vold. En statsadvokat i studien til Aas og Andersen uttaler:

”Det er frykten som skal prøves og dokumenteres. Det har nok vært et overdrevet fokus på det fysiske – det synbare – det dokumenterbare – og det er jo forståelig for det er det som er lettest å fremføre – bevisene. Og så har det sannsynligvis da vært mindre fokus på det som har gått mellom – i mellomtiden mellom de forskjellige fysiske angrepene, og det er jo der frykten ligger – frykten for når det skjer neste gang. Det tror jeg nok er veldig viktig å få frem – fordi det er snakk om et sånt totalregime – som vi sannsynligvis ikke er flinke nok til å få frem.”⁶⁴

Ved å belyse fryktmomentet må man få klarhet i hva som har skjedd mellom de straffbare hendelsene. Ved gjentagende mishandling står ofte fysisk vold og psykisk vold nærme hverandre hvor kjernen i psykisk vold er den vedvarende frykten.⁶⁵ Sammen med voldsutøvelsen har gjerningspersonen gjerne en kontrollerende atferd som skaper maktforskjell mellom partene. For fornærmede kan dette være grunnlaget for utrygghet og frykt for vold.⁶⁶ Det er derfor viktig i avhøret å være obs på at det kan være de dagligdagse hendelsene som gjør at man får oversikt over gjerningspersonens kontrollerende atferd og at fornærmede lever i et regime. Man skal likevel være forsiktige med å la for mange av de dagligdagse hendelser komme med i rapporten, selv om det underbygger et regime. Det kan føre til at det setter de mer alvorlige krenkelsene i skyggen.⁶⁷

Om det er barn involvert i saken er det viktig å få kartlegge med fornærmede om noen av barna har vært vitne til mishandlingen. Politiet har fått kritikk for å bare se på barn som vitner,

---

⁶³ Geir Aas og Tore Andersen s. 25

⁶⁴ Geir Aas og Tore Andersen s. 30

⁶⁵ Geir Aas og Tore Andersen s. 132

⁶⁶ NOU 2003: 31 s. 50

⁶⁷ Geir Aas og Tore Andersen s. 133

selv om de har hørt og sett mishandlingen. Da er de ikke vitner lengere, men får status som fornærmet. Som vist tidligere ble det lagt til grunn jf. rettspraksis at et barn hadde blitt utsatt for psykisk vold når det var vitne til mishandlingen.⁶⁸ Da har man plutselig ikke bare én fornærmet, men to eller flere.

3. Avslutning

Ved å jobbe med dette temaet i bacheloroppgaven har det gitt meg mer kunnskap om gjeldende rett i mishandling i nære relasjoner. Strl. § 282 prøver å dekke mange ulike handlinger, noe som gjør den veldig omfattende. Det er ikke bare de handlingene som kommer frem i lovteksten som gjelder. Den gjelder også andre straffbare handlinger eller handlinger som i seg selv ikke er straffbare. Psykisk vold kan inneholde atferd som ikke er straffbar før man ser den i kontekst med det andre som har skjedd. Det er da man kan se handlingenes mønster. Sammen med kriterium om et handlingsmønster, stiller rettskildene flere vurderingskriterier som må oppfylles for å kunne anvende loven. Særlig det at mishandlingen har vært preget av frykt eller har vært egnet til å skape frykt, er vilkår som går igjen i flere av de alternative vilkårene.

Arbeidet med dette temaet har også gitt meg mer kunnskap om utfordringene disse sakene byr på i en etterforskning. Det høye beviskravet sammen med utfordringene med innhenting av bevis, gjør det ekstra vanskelig å ta ut tiltale. Dette er også saker som tar opp mye tid og som krever mer ressurser sammenlignet med andre straffesaker. I de sakene der barn er vitne til mishandling, har politiet fått kritikk for å ikke se på dem som ofre, men bare som vitner. Det har også vært et problem at politiet i avhør har hatt for stort fokus på enkelthendelser. De handlingene som er lettest å dokumentere er de som har fått for stor plass. I avhørene er det også viktig å ha fokus på det som skjer i mellom de mer alvorlige straffehandlingene. Det er de mer dagligdagse hendelsene som kan gjøre at politiet kan finne frem til frykten, mønsteret i handlingene og maktforskjellen mellom partene.

I arbeidet med mishandling i nære relasjoner er det viktig at politiet ikke bare benytter selve lovteksten før de tar avhør. Da er det flere av vurderingskriteriene som de andre rettskildene stiller, som ikke blir belyst. Vurderingskriteriene er til god hjelp for å kunne fange opp nyansene i sakene. De gjør det enklere for politiet å tilrettelegge et godt avhør som igjen kan gjøre etterforskningen mer effektiv. I tillegg blir det enklere for både påtalemyndigheten og

---

⁶⁸ Rt. 2010 s. 949 (avsnitt 24)

domstolene å ta en beslutning som både er rettferdig og som stemmer overens med de faktiske forholdene.

4. Litteraturliste

Lover

1814	Kongeriket Norges Grunnlov, Lov 17. mai 1814 (Grunnloven)
1842	Lov angaaende Forbrytelser af 20de August 1842 (Kriminalloven)
1902	Lov 22. mai 1902 nr. 10 om straff § 219 (Straffeloven)
2005	Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (Straffeloven)

Forarbeider

Ot.prp. nr. 113 (2004-2005)

Ot.prp. nr. 22 (2008-2009)

NOU 2003: 31

Rettspraksis

Rt.2004 s. 1556

Rt.2010 s. 129

Rt.2010 s. 949

Rt. 2013 s. 329

Rt.2013 s. 879

Rt.2014 s. 695

Juridisk teori

- Aas, Geir og Tore Andersen *Mishandlingsbestemmelsen, En evaluering av loven mot mishandling i nære relasjoner jf. §219 (§ 282/283)* (Oslo, 2017).
- Fredriksen, Steinar *Lovbrudd, skyld og straff, Hovedlinjer i alminnelig strafferett* (Oslo 2016).
- Sæther, Knut Erik ”Høyesterett og straffeloven 1902 § 219 (mishandling i nære relasjoner)” i *Rettsavklaring og rettsutvikling. Festskrift til Tore Schei, 70 år, Gunnar Bergby (red.)* (Oslo 2016) s. 516-549.
- Wegner, Rolf B. *Strafferett spesiell del, 2. Utgave* (Drammen 2015).

Andre kilder

- Aas, Geir ”Politi- og påtalemyndighetens praktisering av familievoldsbestemmelsen (jf. straffelovens § 219)”, *Tidsskrift for strafferett*, 2013, 13(2), 236-245.
- Inderhaug, Erik ”Sloss mot familievolden”, i *Politiforum*, nr. 2, 2017.
- Justis- og beredskapsdepartementet 2013, *Et liv uten vold*, Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017.

Internettider

- Riksadvokaten Rundskriv, Oslo nr. 2/2008, Mål og prioriteringer for virksomheten ved statsadvokatembetene – 2008.
- <http://www.riksadvokaten.no/filestore/Dokumenter/2008/Rundskrivnr2for2008->

[Mlogprioriteringerforvirksomhetenvedstatsadvok
atembetene2008.pdf](#)

Riksadvokaten

Rundskriv, Oslo nr. 3/2008, Familievold.

<http://www.riksadvokaten.no/filestore/Dokumenter/2008/Rundskrivnr3for2008-Familievold.pdf>

Riksadvokaten

Rundskriv, Oslo nr. 1/2013, Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2013 – politiet og statsadvokatene.

<http://www.riksadvokaten.no/filestore/Dokumenter/2013/Rundskrivnr1for2013-Mlogpriforstraffesaksbehandlingen.pdf>

Kriminalloven 1842:

<http://www.nb.no/nbsok/nb/bf02c5083360a099116d4d516e57d80b?lang=no#70>